

LESEKVART+

LESELYST I KLASSEROMMET

Kompendium med leseaktiviteter

For lærere og skolebibliotekarer

stiftelsen
LESE

li/
LILLEHAMMER
BIBLIOTEK & LITTERATURHUS

Lesekvart+

Videreutviklet for bruk på 5.-10.trinn

Ferdigstilt mai 2025

Camilla M. Brandt og Heidi I. Gorseth

Lillehammer Bibliotek

Nasjonal pilot utviklet av Stiftelsen LESE

Alt av materialet finner du på

lillehammerbibliotek.no og stiftelsenlese.no

Kompendium

Innhold

Innledning - kompendium i leseaktiviteter

Leseaktiviteter

Delingsaktiviteter

Når boka er fedig lest

Tips til nyttige nettsider

LESELYST

LESEGLEDE

LESEMOTIVASJON

kompendium i leseaktiviteter

I dette kompendiet kan du lese beskrivelser av aktivitetene som er nevnt i Håndboken til Lesekvart+, i tillegg til at du finner mange andre aktiviteter til bruk i prosjektet. Kompendiet er tenkt som en ressursbank til bruk under hele perioden med Lesekvart+. Målet er at dette skal lette arbeidet med å gi hele klassen en positiv leseopplevelse gjennom å presenteres for nye innfallsvinkler inn i bøkens verden.

Her finner du tips til både delingsaktiviteter, leseaktiviteter og aktiviteter man kan gjøre etter at boken er ferdig lest.

Noe av det viktigste som skiller Lesekvart+ fra andre lesekvart med kun stillelesing, er nettopp vekslingen mellom de ulike typene aktiviteter. Stillelesingen støttes opp av helheten.

fordelene og utbyttet ved ulike lese- og delingsaktiviteter er mange. Elevene får en mulighet til å tenke over hva de har lest, og reflektert over leseopplevelsen, noe som vil føre til større bevissthet rundt egen lesing og leseinteresse, og slik gjøre elevene til bedre lesere. I tillegg kan elevene hente inspirasjon av å få høre om andres lesing. Ungdommer forteller at det er nettopp medelever som har størst påvirkning på deres valg av neste bok.

Delingsaktiviteter er også en viktig brikke i arbeidet med å skape kultur for lesing i klassen, slik at elevene opplever at andre også leser. Leseopplevelser synliggjøres ved at de deles med hverandre, og bidrar til at elevene får et ordforråd knyttet til litteratur og lesing. Elevene får også god erfaring i å uttrykke meninger, argumentere for sin mening og øke forståelsen for at man kan ha forskjellig oppfattelse av samme tekst.

Når du skal planlegge en periode med Lesekvart+, må du velge hvilke av aktivitetene i dette kompendiet du vil prøve ut i klassen. Klassen kan også få være med på å velge ut noen av de konkrete aktivitetene, men du som lærer må først se for deg forløpet og legge rammene. Av erfaring vet vi at lærere er en ressursbank i seg selv, og det er absolutt mulig å bruke andre aktiviteter enn de som er nevnt i dette heftet. Det viktigste er at Lesekvart+ blir en kombinasjon av stillelesing, delingsaktiviteter og leseaktiviteter.

Tenk også igjennom om du trenger hjelp på skolen, og hvilke andre lærere som vil bli involvert i prosjektperioden. Om det er noen av aktivitetene du ønsker å gjennomføre tverrfaglig, bør du tidlig inngå samarbeid med de ansatte det berører. Det kan være nyttig å være flere voksne når du skal gjennomføre noen av de mer omfattende aktivitetene. Sørg også for at skolebibliotekaren er klar til å følge opp klassens behov i Lesekvart+.

LESEAKTIVITETER

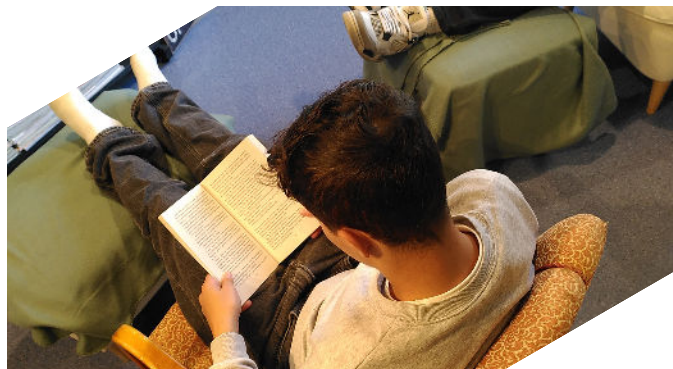
BokSmaking

Tidsbruk: 1 time+ forberedelsestid.

Hvor: på skolebiblioteket eller folkebiblioteket.

Utstyr: Noe å ta tiden med.

Kopioriginal: Plakater til BokSmaking.

BokSmaking på Lillehammer bibliotek

Mål: å bli kjent med egne lesepreferanser.

FORBEREDELSE

Ved BokSmaking gjøres det klar en fysisk utstilling av utvalgte bøker, basert på elevenes alder og interesser. Utvalget kan være basert på et tema, en sjanger eller en samling av for eksempel nye bøker. For å gjøre boksmakingen ekstra interessant og smakfull, kan man legge opp til en kafé- eller restaurantsetting (se beskrivelse av bokkafé)

GJENNOMFORING

1. Samle elevene og forklar dem at de skal på BokSmaking. Presenter utstillingene for dem, og fortell dem hvor de finner ulike sjangre ellers på skolebiblioteket. Minn dem på undersøkelsen Mitt Leselandskap, og be dem lete etter bøker som passer til deres interesser. Finn frem en stoppeklokke, og gi elevene 10 minutter til BokSmaking: Elevene får da gå rundt å "smake" på bøker ved å bla i dem, se på for- og baksiden, lese litt i dem og slik kunne vurdere hvilke bøker de ønsker å lese. Eleven kan velge en bok på bakgrunn av inspirasjon man har fått, eller bare ved å se på coveret, og lese baksideteksten. Etter 10 minutter skal alle ha en eller flere bøker som de skal prøvelese.

2. Be elevene om å finne seg en egen sitteplass til stillelesing, og forklar at de nå skal lese de første sidene av boka, for å kjenne etter om dette er en bok for dem (be elevene lese 13 sider hvis du er 13 år, 14 sider, hvis du er 14 år, osv. Slik får de et godt inntrykk av om dette er en bok som fanger, og et konkret antall sider kan hjelpe på motivasjonen.)

Gjenta disse to punktene til alle elevene har funnet seg en bok, eller til timen er over.

BokSmaking bør gjennomføres i introduksjonsfasen som en del av Kick-Off, men det kan også brukes som en aktivitet dersom man ser at elevene trenger mer inspirasjon underveis i prosjektet.

Leselogg

Tidsbruk: 2-5 minutter.

Hvor: I klasserom, eller der stillelesingen gjennomføres.

Utstyr: En liten loggbok.

Mål: a bli bevisst sine egne leseopplevelser og lesepreferanser.

Hver elev får sin egen loggbok til bruk ved lesekvarter. Det kan settes av et par minutter der elevene skal skrive et lite notat om det de har lest. Denne kan også brukes til a notere ned ukjente eller vanskelige ord, eller setninger som fengst ekstra, men det skal ikke føles som en pålagt skoleoppgave. Deter derfor viktig at elevene selv styrer hva som skal skrives, men at de oppfordres til a beskrive kort følelsen boka gir dem, eller noe som har fangst interessen. Dersom klassen fører et lesebarometer (se neste aktivitet), kan antall leste sider noteres her.

Lesebarometer

Tidsbruk: 10 minutter, hver fredag, eller sa ofte dere avtaler + forberedelsestid.

Hvor: I klasserommet.

Utstyr: Utskrift av bokhyller og bøker som viser antall leste sider. Eventuelt en bok til a føre leselogg.

Kopioriginal: Lesebarometer.

Mål: Å skape et felles mål og bidra til en følelse av et lesefellesskap.

Forberedelse:

Lesebarometeret består av plakater med tomme bokhyller, og utskrift av ulike bøker som teller 20, 100 eller 500 leste sider. Disse skrives ut og bøkene klippes ut.

Gjennomføring:

Ved endt stillelesingsøkt, eller i slutten av hver uke, teller man opp hvor mange sider eller bøker klassen har lest til sammen, og fyller opp bokhyllene med bøker som passer antallet. Barometeret stiger i løpet av lesekvarterperioden, og synliggjør mengden som blir lest. Klassen kan sette et felles mål om antall leste sider eller bøker etter en viss periode.

Et barometer kan alternativt gjøres på andre mater; et plastrør man fyller med baller e.l., et skjema på tavlen, en figur man bygger på osv.

Et alternativ til å telle sider eller bøker, er a telle antall minutter lest. Dette kan virke mer motiverende i klasser som strever med lesingen, og kanskje ikke far lest mange sider på en økt.

Det kan være lurt at elevene har hver sin leselogg som de kan registrere lesingen sin i (se forrige aktivitet).

Lesespillet BokTråkk

Tidsbruk: 30-60 minutter + forberedelsestid.

Hvor: På skolebiblioteket.

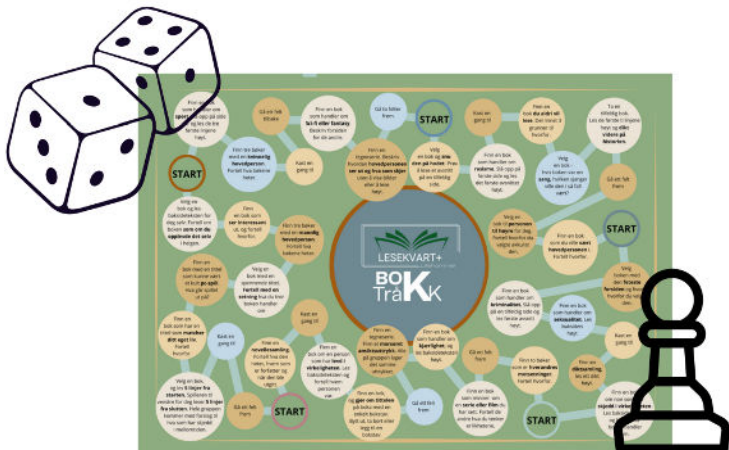
Utstyr: Spillveiledning, spillebrett, spillebrikker og terninger.

Mål: å skape engasjement, interesse og et positivt forhold til lesing.

Med Lesespillet vil elevene introduseres for et utvalg bøker på en annerledes måte, få øving i å kjenne igjen ulike typer litteratur basert på ytre kjennetegn, og la dem få en smakebit av flere forskjellige historier. Elevene får se på forsidene, lese baksidene, lese utdrag og gjøre ulike kreative oppgaver knyttet til bøkene. Spillet er en fin inngangsport til samtale om ulike sjangere, og hva det er lurt å se etter når de skal velge seg bok. Kanskje vil noen av bøkene fenge interessen nok til at de ønsker å lese videre på historien.

Med spillet følger det instruksjoner som lærer leser på forhånd. Spillet gjennomføres som en del av introduksjonsfasen, før eller etter Kick-Off.

Erfaringene fra pilotskolen

Pilotskolens elever opplevde spillet som veldig fengende og motiverende. Det ble størst suksess i timene lærer fulgte egen klasse.

Det kan gjennomføres opp til 2 ganger før det blir repetativt

Les med kroppen

Tidsbruk: 15 minutter +.

Hvor: Valgfritt.

Utstyr: Valgfritt.

Mål: Elevene gjør seg bevisst at alle sansene er med i leseopplevelsen. Det handler om å variere stillinger og omgivelser for å finne ut hvilken lesesituasjon man liker best.

Lesingen skal være så komfortabel som mulig, og slik gi best mulig lesero. I klasserommet gjøres det mulighet til å variere sittestilling, enten ved pulten, på gulvet, på en matte eller pute. Gjør vurderinger av lyset og temperatur i rommet. Vurder om de kan bruke puter/dyner/sovepose/liggeunderlag a.l.

Man kan variere omgivelsene ved å for eksempel lese utendørs, i klatrestativ/husker/trær/på gresset eller gå i gymsalen og alle velger seg en matte, ball eller ribbe for lesekvarten.

Aktiviteten kan gjennomføres flere ganger med ulike variasjoner

Lese i mørket

Tidsbruk: 15 min uttter+.

Hvor: I klasserommet, på skolebiblioteket, under ei trapp e.l.

Utstyr: En bok, lommelykt (eller mobil).

Elevene inviteres til en annerledes lesestund, der lyset skrus av og alle bruker hodelykt som leselys. Dette kan gjennomføres i klasserommet, på gulvet, i gymsalen, i skolebiblioteket eller et annet egnet rom.

Erfaringene fra pilotskolen

Pilotskolen opplevde at denne aktiviteten fungerte overraskende godt. Elevene var konsentrerte og motiverte

LeseGodt

Tidsbruk: 15 minutter +.

Hvor: I klasserommet, på skolebiblioteket, i gymsalen e.l.

Utstyr: En bok, puter, pledd osv.

Mål: å skape en annerledes, felles leseopplevelse, og gjøre seg bevisst sine lesepreferanser.

Alle elevene får beskjed om å sette seg så behagelig som mulig. Dette kan gjøres ved å bruke det utstyret som er tilgjengelig, eller de kan ha fått beskjed på forhånd om å ta med seg pledd, puter, noe godt å drikke, litt snacks a.l. Gymsalen kan være et alternativ, der det ofte er myke matter å ligge på. Bli enige om hvordan dere vil ha lyset.

LeseVondt

Tidsbruk: 15 minutter +.

Hvor: I klasserommet, på skolebiblioteket, i gymsalen e.l.

Utstyr: En bok.

Mål: å skape en annerledes, felles leseopplevelse, å bli kjent med seg selv som en leser.

Denne økten blir motsatt av å lese behagelig. Elevene skal få kjenne på kroppen hvordan det er å lese mens man sitter ubehagelig, en god erfaring når man skal gjøre seg kjent med seg selv som leser. De kan sitte på gulvet, finne en ubehagelig stilling på stolen, stå på hodet mens de leser osv. Her styrer fantasien til elevene.

Trask og les

Tidsbruk: 15-30 minutter.

Hvor: Valgfritt.

Utstyr: bok.

Mål: Få en felles leseopplevelse.

Elevene leser til hard-rock

Enkelt og greit; les mens man trasker. Gjennomføres gjerne to og to, der en leser og den andre lytter. Aktiviteten kan eventuelt gjøres med bruk av samtalekort i stede for høytlesning.

Les med musikk

Tidsbruk: 15 minutter +.

Hvor: I klasserommet, på skolebiblioteket, i gymsalen e.l.

Utstyr: En bok, høyttaler eller musikk på mobil.

Mål: å skape en annerledes, felles leseopplevelse, å bli kjent med seg selv som en leser.

Elever er ulike når det kommer til preferanser til ro mens de leser. Denne økten skal alle teste å lese mens de hører på musikk. Elevene kan høre på musikk individuelt, eller dere kan spille musikk på høyttaler. Økten kan gjentas flere ganger, men med ulik musikk for hver gang. Test ut klassisk musikk vs. hard rock eller metall. La elevene diskutere i etterkant hvordan det føltes, her blir refleksjonen viktig for gjennomføringen.

Mini-langlesing

Tidsbruk: 40-60 minutter.

Hvor: Valgfritt, med fokus på at det skal være behagelig.

Utstyr: Hver sin bok, eventuelt tepper/puter o.l. Tidtager.

Mål: Trene opp lesekondisen, og gi mulighet til å finne skikkelig lesere.

Det settes av en lengre økt, ca 40-60 minutter til lesing. Elevene finner en komfortabel stilling og dykker ned i boka. Sett gjerne på tidtaking, slik at elevene selv slipper å følge med på tiden. Vurder om dere skal legge opp til at elevene får ta med seg tepper/puter/noe godt å drikke og andre ting som kan gjøre det til en rolig og behagelig lesestund. Elevene kan komme med forslag og ønsker.

Vurder om noen av elevene eller alle bør kombinere mini-langlesing med andre aktiviteter.

Les for andre

Tidsbruk: 1-2 skoletimer, + 1 forberedelsesøkt for elevene.

Hvor: På skolen, eldresenter, barnehage e.l.

Utstyr: Bøker

Mål: Skape en felles leseopplevelse.

Ta elevene med på lesestund på eldresenter, i barnehage, for foresatte eller for yngre klasser, der elevene får lese høyt fra en selvvalgt tekst. Dette kan gjennomføres i grupper eller for en større forsamling, men det bør føles trygt for elevene. Elevene bør også få tid til å forberede seg, og gjøre seg kjent med teksten de skal lese.

Lesebingo

Tidsbruk: Sett av den perioden du tenker elevene trenger for å ha mulighet til å gjennomføre.

Hvor: På skolen/hjemme

Utstyr: Utskrift av Lesebingo fra Lesekvart+, eller bruk denne fra Pegasus:

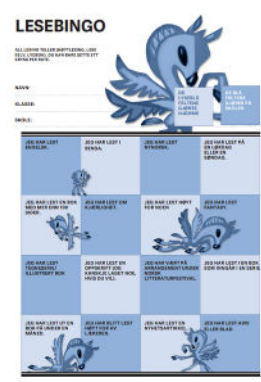
<https://litteraturfestival.no/om-pegasus/>

Mål: Skape variasjon i lesingen.

En LeseBingo er et bingobrett med ulike leseoppdrag. Eksempler kan være å lese i et tre, eller på bussen. Dette er en aktivitet som vil foregå i tillegg til andre leseaktiviteter, men det kan også legges opp til økter der elevene velger en rute i bokbingoen som de skal gjennomføre den økta. Lærer velger om bingoen skal være hele Lesekvart+, eller om de skal gjennomføre den i løpet av 2-3 uker.

Norsk Litteraturfestival har laget gode lesebingoer, for små-, mellom- og ungdomstrinnet. Klassen kan også lage sin egen lesebingo, eller bruke lesebingo fra Lesekvart+.

Foresatte kan også inkluderes, enten ved å fylle ut sin egen lesebingo, eller ved å finne oppgaver man kan gjøre sammen.

konkurranse med foresatte

Bookbites.no har en egen side for skolen, med flere gratis leseaktiviteter. Her har de blant annet et skjema som heter Familiefeiden. Da kan foresatte og elever konkurrere om antall leste minutter

Lydbok

Tidsbruk: 15 minutter +.

Hvor: Som erstatning for vanlig stillelesing.

Utstyr: Mobil/nettbrett, lydbokapp og head-set/høytaler.

Mål: inkludere alle i lesingen, tilgjengeliggjøre historiene og skape variasjon i lesingen.

Lyttelesing er alltid et alternativ til vanlig stillelesing, både for elever som strever med lesing, men også for elever som trenger en avveksling. Klassen kan også høre lydbok i fellesskap, men det er da viktig at det er en bok elevene selv ønsker å høre på.

LYDBOK-APPER

Elever med diagnoser som gjør lesing utfordrende, har rett på tilgang til TIBI - Biblioteket for tilrettelagt litteratur. Her har de et veldig godt utvalg i lydbøker. Det er også mulig å opprette en gratis skolebruker på Bookbites, bibliotekenes lydbokapp.

Høytlesning

Tidsbruk: 15 minutter +.

Hvor: I klasserommet eller annet egnet sted.

Utstyr: En bok elevene har vært med å velge ut.

Mål: Å skape en felles leseopplevelse.

Lærer, skolebibliotekar, bibliotekar eller medelever leser høyt for klassen.. Boken er tilpasset lytterne, og bør være når elevene selv har lyst til å høre. Varighet kan variere, og man kan velge å lese utdrag, eller hele boka over flere økter.

Bokprat

Tidsbruk: 15-30 minutter + forberedelsestid for den som skal holde bokpraten.

Hvor: I klasserom eller annet egnet rom

Utstyr: Skjerm og ferdig power point dersom man vil bruke det.

Mal: Skape leseinspirasjon og få kjennskap til ulike typer bøker.

Bokprat går ut på at bibliotekaren, læreren eller en elev (gjærne fra høyere klassetrinn) forteller om en eller flere bøker de har lest og som de ønsker å anbefale. Målet er å inspirere andre til å lese boka. Bøkene blir presentert en om gangen, og blir gjerne sendt rundt i klassen slik at elevene får se nøyer på dem. I en bokprat forteller man litt om innhold, samt litt om sin egen leseopplevelse (se tips til bokprat i Handboka, s.6).

Man kan gjerne benytte digitale hjelpemidler til å vise bilder eller avsnitt man ønsker å trekke frem. Høytlesning av utvalgte avsnitt kan også være med i en bokprat. Dette kan gjennomføres på biblioteket, i klasserommet eller et annet passende sted. Hvor mange bøker man ønsker å presentere avhenger av hvor mye tid man har. 1-6 bøker er passende antall.

BokKafé

Tidsbruk: 1 skoletime + forarbeid.

Hvor: skolebiblioteket eller annet egnet rom med plass til kafebord og utstillinger.

Utstyr: Et godt utvalg bøker til i ulike sjangre.

Kopioriginaler: Menyer, bordskilt og spisebrikker.

Mål: å få inspirasjon og bli bedre kjent med egne lesepreferanser. Å oppdage nye bøker, og få en god leseopplevelse.

Forberedelser:

Finn frem et godt utvalg bøker i de ulike sjangrene, 6-8 bøker pr. sjanger. Det bør være variasjon i lesnivå innenfor hver sjanger. Det bør også plukkes fagbøker med tema som passer til hver sjanger.

Sett opp småbord i kaféoppsett, med plass til 4-5 elever pr bord, og bøker og sjangerskilt midt på bordet. Det bør være ett bord til hver sjanger. For å skape en skikkelig kaféfølelse kan det legges på duker, og settes blomster på bordet. Det kan også dekkes på, eller man kan skrive ut spisebrikker.

Tips: dersom dere vil gjennomføre en lengre økt, eller legge enda mer i opplevelsen, kan det serveres litt å spise og drikke. Dette kan gjøres før elevene starter boksmakingen, som en pause i en lengre økt, eller til slutt.

Gjennomføring:

- Elevene ønskes velkommen og får utdelt meny. De kikker på utvalget og far deretter velge seg ett bord, ser litt på utvalget av bøker, før de velger en bok og får tid til å lese.
- Sett på stoppeklokke og gi dem 5 minutter til å lese i boka.
- Deretter fyller de ut en side i menyen.
- For å få mulighet til å dele opplevelsen, kan det nå settes av 5 minutter til kafésamtale på hvert bord. Alle forteller kort om sin bok.

Alternativ: la 2 og 2 bruke Intervjukortene (s.14) sammen.

- Nå får elevene mulighet til å bytte bord, dersom de vil prøvesmake en annen sjanger.
- Deretter gjentas stillelesing, utfylling av meny og eventuelt kafésamtale minst 2 ganger til.

Tips: Bruk gjerne oppskriften på boksmaking for å finne ut om de har valgt en passende bok

Speed-date

Tidsbruk: 1 skoletime + forarbeid.

Hvor: Skolebiblioteket eller annet egnet rom med plass til kafébord og utstillinger.

Utstyr: Et godt utvalg bøker til i ulike sjangre.

Kopioriginaler: Menyer og bordskilt.

Mål: Å få inspirasjon og bli bedre kjent med egne lesepreferanser. Å oppdage nye bøker, og få en god leseopplevelse.

Speed-date er et alternativ til Bokkafé, og gjennomføres på samme måte. Dette egner seg kanskje bedre til ungdomsskole.

Forberedelse:

Det plukkes 6-8 bøker i hver sjanger, som plasseres ut på hvert sitt bord. Det bør være 4-5 sitteplasser pr. bord. Bordskiltene plasseres midt på hvert bord.

Gjennomføring:

- Elevene får utdelt Speed-datemeny og velger ut hvilken sjanger de er interessert i.
- Elevene finner sitt bord, ser på utvalget og velger seg en bok.
- Sett på stoppeklokke og la elevene lese i 5-10 minutter.
- Deretter fyller de ut Speed-date vurderingen i menyen.
- Vurder om elevene skal få fortelle om sin bok til de andre på bordet, eller om dere vil gjennomføre en runde med Intervjukort.
- Disse punktene gjentas til timen er over.

Leseorientering

Tidsbruk: 30-60 minutter + forarbeid.

Hvor: Utendørs.

Utstyr: Kart og poster, avhengig av hva slags oppgaver dere velger.

Mål: Å oppdage nye bøker, og bruke fantasien.

Leseorientering kan legges opp som stjerneorientering, eller vanlig orientering, men hver post har oppgaver knyttet til lesing og litteratur. Denne aktiviteten krever litt forarbeid og kreativitet fra lærer sin side.

Forslag til oppgaver:

- Bruk bilder av forsider til bøker som passer elevenes klassesertrinn, men fjern tittelen. Elevene skal finne riktig tittel. Alternativt kan de lage en egen tittel.
- Ta korte utdrag fra bøker elevene har lest i løpet av perioden. La elevene gjette hvilken bok, gi gjerne tre alternativer.
- Koble bok med forfatter. Gi elevene svaralternativer.
- Gjett handlingen; elevene får bilde av forsiden, og skal gjette hva boken handler om.
- Gjett sjanger; elevene får bilde av forsiden, og skal gjette hvilken sjanger det er.
- Bruk en av illustrasjonene fra boka, elevene skal finne ut hvilken bok det er fra.
- Kombinér flere av oppgavene, og ha forskjellig oppgave på hver post.

Lesestaffet

Tidsbruk: 30-60 minutter + forarbeid.

Hvor: Utendørs.

Utstyr: Avhengig av hva slags oppgaver dere velger.

Mål: Å oppdage nye bøker, og bruke fantasien.

Lesestafett krever i likhet med Leseorientering litt forarbeid og kreativitet fra lærer. Lag ulike oppgaver knyttet til lesing og litteratur og kjør stafett!

Forslag til oppgaver:

- Koble forside og tittel; bilder av forsider og tittel er klippet opp, disse skal kobles sammen.
- Koble bok og forfatternavn. Dette kan gjøres på flere måter; Skriv ut f.eks. 4 forfatternavn og legg disse på motsatt side av stafettområdet. Elevene får bilder av flere forsider av samme forfatter, og skal sortere disse riktig, en pr. runde. Alternativt kan elevene få strimler med forfatternavn, som skal legges på riktig forside.
- Legg teksten i riktig rekkefølge; klipp opp et utdrag fra en bok i strimler, elevenes oppgave blir å legge dem i riktig rekkefølge.
- Bygg det høyeste boktårnet. Bruk kasserte og gamle bøker fra skolebiblioteket.
- Balansere bok på hodet mens de løper. Her bør dere også bruke kasserte bøker.

- Skriv ut bilder av ulike forsider, elevene skal deretter sortere dem under riktig sjanger. Sjanger kan stå på lapper på motsatt side, elevene tar med en og en forside og skal legge disse under riktig sjanger.

Store lesedag

Tidsbruk: En hel skoledag. Forberedelsestid.

Hvor: Inne/ute på skolen.

Utstyr: Avhengig av hvilke aktiviteter som blir valgt.

Mål: Skape et fellesskap for lesing, økt lesemotivasjon.

Arrangere «Store lesedag». Alle kan få lov til å ta med dyner, puter, hengekøyer a.l. og man bruker hele dagen på leseaktiviteter, blant annet mini-langlesing og høytlesing kombinert med andre leseaktiviteter som avbrekk i løpet av dagen. Man kan involvere hele skolen.

Tilpasning: for å tilpasse dagen både til elever som ønsker tid til å forsvinne inn i boka, men også til de elevene som trenger jevnlig avbrekk, kan det være lurt å gi elevene mulighet til å melde seg på ulike grupper basert på leseutholdenhet. Aktivitetsinnholdet kan da varieres ut fra gruppens behov, med utgangspunkt i lesekrydder fra kompendiet.

Forslag til timeplan for “den store lesedagen” (Med utgangspunkt i pilotskolens tidsplan).

Klokkeslett	Aktivitet	Sted
08:50-09:30	Ønsker velkommen. Forteller om planen for dagen. Bokprat (skolebibliotekar)	Skolebiblioteket
09:30-10:50	Mini-langlesing der elevene får innrette seg slik de selv føler de får best lesero. Legger inn mulige avbrekk med lesekrydder fra kompendiet	Klasserom, skolebibliotek, skolegård, kantine (ol)
Matpause/fri minutt	Høytlesning (lærer)	Klasserommet
11:20-12:30	Leseløype	Rundt på skolen
12:30-12:50	Pause	
12:50-14:15	Mini-langlesing med servering av vafler eller frukt	Klasserom, skolebibliotek, skolegård, kantine (ol)
14:15-14:50	Avslutning, oppsummer og reflekter rundt dagen. Elevene noterer i loggbok og man oppdaterer lesebarometeret. avslutter	Skolebiblioteket, Klasserommet

DELINGSAKTIVITETER

Elevstyr bokprat

Tidsbruk: 5-10 minutter + forberedelsestid.

Hvor: I klasserommet eller på skolebiblioteket.

Utstyr: Elevens valg.

Mål: å skape en felles leseopplevelse og utvikle et språk for litterære samtaler.

Elevene kan gjennomføre bokprat for hverandre, enten i grupper eller for klassen. Dette kan være en oppgave elevene gjennomfører når de er ferdige med en bok, eller de har en bok de ønsker å anbefale. Elevene bør få tid til å forberede seg til bokpraten, og ha mulighet til å bruke digitale hjelpemidler dersom de ønsker det.

Punkter som kan presenteres i bokpraten:

- Beskriv følelsen og stemningen i boka. Er den skummel, koselig eller spennende?
- Gi et kort sammendrag, uten å avsløre for mye. Fokuser på det viktigste og mest fengende.
- Les et spennende utdrag fra boka. (Her er det viktig å øve godt på forhand)
- Vis en video der forfatter/bibliotekar e.l. snakker om boka. Det ligger mange bokanbefalinger på f.eks Youtube.
- Ha med boka og vis den frem! Se på forsiden sammen.
- Snakk om read-alikes, bøker som har samme tema, følelse eller stemning.

Felles boksamtale

Tidsbruk: 5 minutter +.

Hvor: I klasserommet.

Utstyr: Bøkene.

Mål: å skape en felles leseopplevelse og utvikle et språk for litterære samtaler.

Med jevne mellomrom kan man gjennomføre en felles boksamtale i klasserommet. Dette er en åpen samtale der elever kan fortelle kort om boken de leser, eller en bok de ønsker å anbefale til medelevene. Samtalen kan gjennomføres i hel klasse, eller i mindre grupper. Lærer kan bidra med spørsmål, eller la klassen styre diskusjonen selv. Lærer kan også komme med anbefalinger.

Lesesirkel

Tidsbruk: 15 minutter

Hvor: I klasserommet.

Utstyr: Felles bok.

Mål: Å skape en felles leseopplevelse og utvikle et språk for litterære samtaler.

Lesesirkel minner veldig om en boksamtale. Forskjellen er at i en lesesirkel diskuteres en bok alle i gruppen har lest. En måte å gjøre det på er å velge en bok mange har lest og deretter velge et tidspunkt for lesesirkel litt frem i tid. Slik får også elever som enda ikke har lest boka, men som ønsker å være med i lesesirkelen, tid til å lese. I en lesesirkel bør det velges en person som leder samtalen.

Delestolen

Tidsbruk: 3-15 minutter

Hvor: I klasserommet

Utstyr: En egen stol, gjerne dekorert slik at den skiller seg litt ut.

Mål: Å utvikle et språk for litterære samtaler og gi/få inspirasjon.

Sett frem en egen stol i klasserommet, gjerne en stol som skiller seg litt ut. Heng opp en liste der elevene fortløpende kan skrive seg på når de kommer over noe de har lyst til å dele; ett spennende avsnitt fra en bok, en novelle, ett dikt, ett godt tips osv. Elevene bestemmer selv hva som er verdt å dele. Når det er elevens tur, tar hen plass i stolen og forteller. De andre elevene kan stille spørsmål. Avtal på forhånd hvor ofte dere tar frem elever.

Intervjukort

Tidsbruk: 5-15 minutter

Hvor: I klasserommet

Utstyr: Utskrevne intervjukort, ett til hvert par.

Mål: Å utvikle et språk for litterære samtaler og gi/få inspirasjon

Intervjukort

1. Hva fikk deg til å velge denne boka?
2. Kan du fortelle kort hva boken handler om?
3. Hva kan du si om hovedpersonen?
4. Hva kan du si om stedet i boka?
5. Hvilken type bok er det?
6. Hvilken følelse får du når du leser?
7. Hva gjør at du vil (eller ikke vil) anbefale denne boka til andre?
8. Ligner den på en annen bok du har lest? Hvilken og hvordan?

Intervjukort eller diskusjonskort er små kort med enkle, generelle spørsmål, som kan benyttes for å få i gang en litterær samtale om bøkene elevene leser for øyeblikket. Elevene kan sitte to og to, eller i en liten gruppe. De kan også gjøre det mens de går rundt i klasserommet eller et annet egnet sted. Aktiviteten kan begrenses ved at det stopper når man har intervjuet en elev, eller man kan bytte medelev underveis og slik få intervjuet flere. Elevene kan finne på sine egne spørsmål, og lage sine egne kort, eller det kan skrives ut ferdige intervjukort fra Lesekvart+.

Mimeleken

Tidsbruk: 5-15 minutter

Hvor: I klasserommet

Utstyr: Eventuelt noe å tegne på/med.

Mål: å utvikle et språk for litterære samtaler og gi/få inspirasjon.

Gå sammen i par, eller en mindre gruppe. Oppgaven er å forklare hva boken handler om, uten å snakke eller skrive. Elevene kan mime, tegne, peke osv.

Lesespå

Tidsbruk: Det vil ta litt tid å brette og fylle inn spåen. Når den er ferdig kan den brukes flere ganger, da vil tidsbruken være 5-15 minutter.

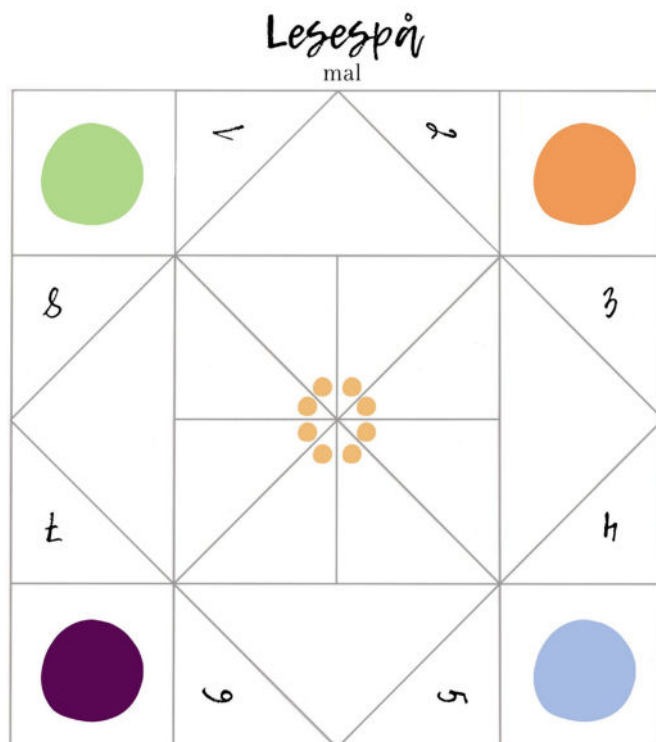
Hvor: I klasserommet

Utstyr: Noe å tegne på/med.

Kopieringsmal: Lesespå.

Mål: å utvikle et språk for litterære samtaler og gi/få inspirasjon.

La elevene lage en papirspå. Dere kan enten lage en selv, eller bruke malen til Lesekvart+. Innerst i spåen skriver elevene spørsmål som de ønsker å stille medelevene om deres bøker. Eksempler på spørsmål vil være; kan du beskrive hovedpersonen i boka? Hvilken sjanger er boka? Er det mye kyssing? La elevene bruke fantasien. Når spåen er ferdig, går elevene rundt i klasserommet og spør hverandre om innholdet i bøkene de leser. Dette kan være en fin pauseaktivitet ved lengre stillelesingsøkter.

Les og gjett

Tidsbruk: 7-10 minutter

Hvor: I klasserommet

Utstyr: Boka.

Mål: å dele en leseopplevelse, og bruke fantasien.

Elevene går sammen 2 og 2, eller i mindre grupper. En elev leser høyt fra sin bok i ca. 5 minutter mens medelevene på gruppa lytter. Deretter skal medelevene gjette hva boka handler om og hva som skjer videre.

Les og tegn

Tidsbruk: 5-15 minutter

Hvor: I klasserommet

Utstyr: Boka, noe å tegne på og tegnesaker.

Mål: å dele en leseopplevelse, og bruke fantasien.

Denne aktiviteten kan gjennomføres parvis, i små grupper, eller i full klasse. En elev, eller lærer, leser høyt fra sin bok. De andre på gruppen tegner mens de lytter. De kan få i oppgave å tegne det de hører, tegne stemningen fra boka a.l.

Lag en utstilling

Tidsbruk: 30 minutter

Hvor: I klasserommet eller på skolebiblioteket

Utstyr: Et sted til utstillingen.

Mål: Å dele en leseopplevelse, og å gi/få inspirasjon.

Sett av tid til at elevene får plukke ut bøker de liker godt og la dem få lage en utstilling. Dette kan gjøres ved at enkeltelever får ansvar for å lage en utstilling av sine favorittbøker, eller at hele klassen plukker en eller to bøker de ønsker å stille ut.

Alternativt kan dere ha en løpende utstilling i klasserommet, der bøker som er ferdig lest kan stå en periode.

Tips til utstilling:

- Lag en plakat som forteller om tema for utstillingen/hvem som har laget den.
- Sørg for at bøkene står godt, og med fremsiden ut.
- Sett av et fast område i klasserommet som er godt egnet for utstilling av bøker.
- Samarbeid med skolebibliotekaren om utstillinger på skolebiblioteket.

NÅR BOKA ER FERDIGLEST

Det kan være nyttig å lage en liste over mulige delingsaktiviteter, og henge den opp i klasserommet. Ved å la elevene velge fritt fra listen over delingsmuligheter når de er ferdige med en bok, vil elevene kunne oppleve at de involveres i prosessen og deres egen fremgang.

Lag en utstilling

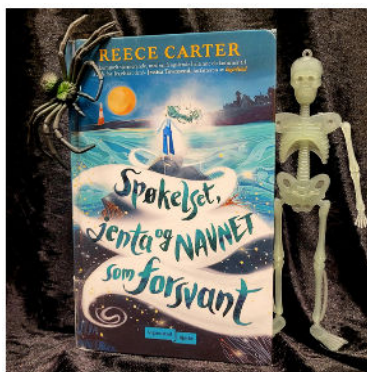
I klasserommet henges det opp plakater med bilder av bøker, eller elevene lager en plakat med forsidebildet når de har lest en bok. Når en elev har lest ferdig boka, klister de stjerner på plakaten; 1-5 stjerner, der 1 er "likte ikke" og 5 er "elsket boka". Dette gir medelevene et inntrykk av hva andre synes om boka, og kan hjelpe dem i jakten på neste bok.

★ Stjerneveggen ★

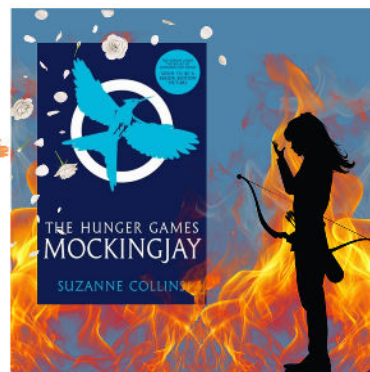

#Bookbento

Bookbento er en trend på Instagram som går ut på å lage et bilde av en bok, omgitt av rekvisitter med tilknytning til boka. Det kan være noe som representerer handlingen, hovedpersonen, tema eller stemninger fra boka. De kan lages med fysiske rekvisitter, eller de kan lages digitalt. Elevene kan ta bilder enkeltvis, eller i grupper, skrive dem ut og henge dem i klasserommet eller på skolebiblioteket. Dersom skolen har en felles instagramkonto eller hjemmeside driftet av en ansatt, kan bildene også deles der.

#bookbento

Boktrailer

Elevene lager en kort videopresentasjon, under ett minutt, der de forteller om en bok de har lest. Dette kan gjøres individuelt eller i små grupper. I en boktrailer kombineres tekst, foto og tale/musikk. Oppfordre dem til å velge ut små høydepunkter, og minn dem på å ikke røpe slutten. Filmen kan deretter vises for klassen.

INSPIRASJON

På YouTube finnes det mange boktrailere for ulike aldersgrupper som kan brukes som inspirasjon til å lage egne boktrailere.

Bokkollasj

La elevene lage en kollasj som viser litt om innholdet i boka, og hvilken følelse den gav eleven. Kollasjen kan lages på papir eller digitalt, og kan henges opp i klasserommet eller på skolebiblioteket. Kollasjen bør inneholde tittel på boka og forfatternavn. Den kan også inneholde en kort beskrivelse av handlingen, eller stikkord.

Tegn til boka

Dersom noen av elevene er glade i å tegne, er det å tegne til en bok du har lest en fin aktivitet. Her er noen ideer:

- Tegn en ny forside til boka.
- Tegn noen av karakterene i boka, slik du tenker at de ser ut.
- Lag et eget kart til bokverdenen.
- Tegn steder eller bygninger som er beskrevet i boka.
- Illustrer scener fra boka.
- Tegn kjæledyr eller andre dyr i boka.
- Lag en tegning med farger som beskriver stemningen eller følelsen i boka.

Lag bokmerker

Det blir helt sikkert bruk for bokmerker under Lesekvart+. Elevene kan lage sine egne, eller de kan få utdelt Lesekvart+ bokmerket der de kan fargelegge en bok for hver bok de leser.

Tips til nyttige nettsider

Kan også deles med foresatte

- nestebok.no; her finner man lesetips og forslag om lignende bøker til bøker man har lest og likt.
- denboka.no; foreningen les! sin side til boktips for ungdommer, basert på tema, aktuelle prisutdelinger og lesekampanjer.
- lillehammerbibliotek.no; her kan man søke i bibliotekets katalog.
- Bibliofilappen; Her kan man bestille bøker fra biblioteket. Appen lastes ned på telefon eller nettbrett. Man må ha lånekort på biblioteket for å kunne logge seg inn.
- tibi.no; et digitalt bibliotek for elever med funksjonsnedsettelse eller sykdom som gjør det vanskelig å lese visuell tekst. Her finner man lydbøker, e-bøker og bøker i punktskrift.
- På Youtube finner du boktrailere og lesetips for barn og ungdommer. Disse kan brukes til bokprat eller en kort inspirasjonsøkt. Prøv: @lillehammerbibliotek9519 og @Slvbergetbibliotekogkulturhus.
- Filmen Hva leste du sist? Laget av Innlandet Fylkesbibliotek, i samarbeid med bibliotekene i Hamar, Ringsaker, Lillehammer og Gjøvik. Dette er en inspirasjonsfilm om ungdom og lesing. Filmen er rettet mot foreldre, som spiller en viktig rolle i å hjelpe barn og unge med å bli gode lesere og finne lesegleder. Les mer og se filmen: <https://innlandetfylke.no/tjenester/fylkesbiblioteket/nyheter/fylkesbiblioteket/hva-leste-du-sist.57776.aspx>
- Lesersørvis har en nettside med metoder for å finne rett bok til rett elev: lesersorvis.no

Lysten til å lese er ikke født i et barn.
Den er plantet - av foreldre og lærere.

James Joseph Trelease (2006)